

ЛИЧНА МОТИВАЦИЯ ЗА УЧАСТИЕ

НА МИГЛЕНА ТЕНЕВА ТЯНКОВА

В ОБЯВЕНАТА ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ ОТ СЪСТАВА НА СЪДИИТЕ

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

Мотивацията ми за участие в процедурата по чл.29в от Закона за съдебната власт за избор на членове на Висшия съдебен съвет от квотата на съдиите, са стимулът и подкрепата на колегите ми от Окръжен съд-Хасково и районните съдилища в съдебния район, изразена чрез депозираното предложение.

Имам почти 23 години съдийски стаж като съм била съдия в РС-Хасково, съдия в ОС-Хасково, повече от седем години административен ръководител- председател на Районен съд- Хасково и почти два мандата председател на Окръжен съд- Хасково. От месец май 2015 година съм с ранг „съдия във ВКС и ВАС“.

Съгласието ми да бъда номинирана за член на Висшия съдебен съвет е продиктувано от опита, който съм придобила в съдебната система като съдия и административен ръководител. През годините съм натрупала достатъчно управленски и административни умения, които ми дадоха възможността за съвсем различен поглед върху случващото се в съдебната система, особено през последното десетилетие.

Като редови съдия в РС-Хасково и ОС-Хасково също съм се сблъсквала със системните проблеми в съдилищата и винаги съм заявявала открито мнението си, като съм считала, че промяната в съдебната система е свързана с конкретна визия и с реално предприемане на мерки. През всичките години, през които съм съдия, съм показала, че не съм безразлична към случващото, а напротив.

Натрупаният от мен опит в управление, планиране на човешки ресурси, финансово разходване на бюджетни средства, справяне със специфични за съдебната система проблеми, грижи за материално и техническо обезпечаване на съда, мотивиране на екип, създаване и

поддържане на нормална работна атмосфера чрез неуморна комуникация с колеги съдии и съдебни служители, справяне с извънредни ситуации и добър публичен образ чрез постоянна и открита връзка с медии и други институции, са в основата на мотивацията ми да споделя този опит на национално ниво. Ежедневният сблъсък с различни по вид ситуации и проблеми, решаването на които изискват в повечето случаи бързина и адекватност, ме е научил на организираност, решителност и екипна работа. Винаги съм отстоявала основните принципи в работата ни - приемственост, запазване и надграждане на добрите резултати и практики, пълна прозрачност и информираност при администрирането на съдилищата, зачитане мнението на съдиите и съдебните служители при решаване на важните организационни въпроси, пряко засягащи работата им и условията на труд, еднакво отношение към всички служители, тяхната взаимозаменяемост в работните процеси, оптимизиране на щатната численост на съдебната администрация, спазване на етичните правила и норми на поведение, както и утвърдените вътрешни правила. Носила съм личната си управленска отговорност за взетите решения, предприетите мерки, конкретни действия и постигнати резултати.

Участвала съм в успешно реализиран проект по ОПАК - „Консултативен форум на районните съдилища”, по приоритет I. „Добро управление“, подприоритет: „Прозрачна и ефективна съдебна система”, който се осъществи с финансовата подкрепа на ОПАК, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд като бенефициент. Предложенията на работните групи по проекта, касаещи случайното разпределение на делата и публикуването на съдебните актове на интернет страниците им се превърнаха в национални стандарти за всички съдилища в страната, след обективизирането им в конкретни решения от предходен състав на ВСС. В годините съм участвала и в редица работни групи към ВСС, към Министерство на правосъдието, при изготвяне на конкретни предложения, в това число и за предложения за законодателни такива до Министъра на правосъдието. От 2019 година съм временен преподавател към Националния институт по правосъдието в тематична област „Съдебна администрация, устройство и управление на съдебната власт“, като съм провеждала и обучения на съдебни заседатели в съдебния район на АС-Пловдив.

Наред с пряката ми правораздавателна работа, която винаги съм отчитала като приоритет и разглеждам дела наред с останалите съдии от „Наказателно отделение“, отговорността ми като административен ръководител за осъществяване на общо организационно и административно ръководство на съда през последните години ме изправи пред редица затруднения, свързани с кадровата обезпеченост на органа на съдебна власт, който представлявам и на районните съдилища от съдебния район, осигуряване на бюджет за пряка правораздавателна работа, нормални условия за всички работещи в съда, както и за неотложни и необходими ремонтни дейности, провеждане на конкурсни процедури за съдебни служители, такива по Закона за обществените поръчки и редица други. Административната дейност, макар и често невидима за колектива, е изключително отговорна, налага ежедневно да бъдат взети спешни управленски решения, нерядко и непопулярни такива, както и да се понася личната управленската отговорност за тях. Убеждението ми е, че всеки един ръководител носи и отговорността за правилно зададения тон и атмосфера в колектива, неговото ангажиране с конкретните приоритети и следване на тяхното изпълнение.

Макар административният ръководител да отговаря за общо организационното и административно ръководство на съдилищата, пряката му работа при конкретно изпълнение на заложените цели и приоритети са пряко зависими от решенията на кадровия орган – ВСС и в частност Съдийската му колегия. Последните години съставът на Съдийската колегия на ВСС не само не успя да разреши своевременно проблемите в съдилищата, но те се натрупаха до степен да сме изправени пред кадрови колапс на всички нива в общите съдилища. Поради липсата на приоритети и ясна визия за необходимите и наложителни решения от кадровия орган, както и поради постоянното им отлагане, се стигна до неоправдано и все по-засилващо се противопоставяне на съдиите в отделните съдилища – по нива, между съдилища от едно и също ниво, между административни и общи съдилища, дори между отделенията в един съд. От друга страна, не малко решения на кадровия орган провокираха създаването на подобни проблеми и разкриха плашещо неразбиране на пряката правораздавателна работа по нива с въвеждане на странни и необективни критерии при вземане на редица решения, често несправедливи и противоречащи си. Имам волята и считам, че е необходимо предприемането на спешни и

конкретни мерки за преустановяване на натрупаното напрежение и огорчението, създадено у съдиите.

Убедена съм, че за да достигнем заявените от системата стандарти за прозрачно, обективно и безпристрастно правосъдие, осъзнавайки сериозността, значимостта и личната си отговорност към необходимите и спешни за системата промени, Висшият съдебен съвет безспорно се нуждае от състав с опит в управлението и администрирането на органите на съдебна власт. Необходимо е изграждането на административен капацитет в цялата му структура, изразени ясни позиции и послания, приоритизирани задачи, определени цели, колективен дух и усещане за принадлежност към цялото, за да се случи промяната, която всеки от нас очаква.

Осъзнавайки трудностите, проблемите и отговорността на всеки член на Висшия съдебен съвет и на Висшия съдебен съвет като колективен орган, моите съдийски и административен опит, волята ми за промяна в системата, както и ясната ми визия за това, ми дават сигурност в личното ми решение да участвам в процедурата и същевременно са основание да искам доверието и подкрепата на колегите съдии от Република България.

Оставам с уважение,

/М. Тянкова/

ДО

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА СЪДИИТЕ

К О Н Ц Е П Ц И Я

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

изготвена от МИГЛЕНА ТЕНЕВА ТЯНКОВА-

кандидат за избран член на ВСС от състава на съдиите

В настоящата концепция излагам личното си виждане за спешните и необходими промени, които следва да предприеме следващият Висш съдебен съвет и в частност Съдийската му колегия, като съм напълно наясно, че предложените от мен „пакет от мерки“ не бих могла да осъществя сама, тъй като реализирането им се дължи на обща визия за развитие на съдилищата и съдебната система като цяло, постигане на единомислие в състава на СК и очертаване на ясни приоритети и конкретни стъпки, които трябва да бъдат предприети от колективния орган. За да се постигне успешна промяна, която да отговори на нуждите на системата и която е реална и видима за обществото, е необходимо от самото начало на конституирането на ВСС открито и прозрачно за всички да се определят приоритетите по спешност и необходимите мерки за реализирането им. Проблемите са известни на всички, работещи в съдебната система, а тяхното разрешаване все още се очаква от Висшия съдебен съвет. Формирането на работещ колективен орган, обединен около кауза, задачи и цели, способен на компромиси с личното его и с ясно заявена прагматична воля за разрешаване на дълго трупаните проблеми в системата, е една от основните задачи, стояща пред всички съдии в България.

Считам, че следващият състав на ВСС ще започне работа в хипотезата на изчерпан лимит на доверие и няма да има на разположение онези т.нар. 100 дни за ориентация, за да започне със същинската работа. Не случайно, мотивацията ми да приема номинацията за член на ВСС изхожда от познаването от моя страна, до болка, на проблемите на съдилищата и възможността ми за незабавен старт на дейността.

Изложеното в настоящата концепция няма никакви претенции за изчерпателност или за готова матрица за съдебна реформа.

Част от предложените мерки са от компетентността на ВСС и в частност на СК, и могат да бъдат реализирани на практика чрез активна работа и уместни решения. Други виждания, предложения и мерки са от компетентността на законодателната власт, тъй като касаят изменения в закони. Има и мерки, които на пръв поглед представляват само вътрешни организационни промени, но те са с важно значение за прякото управление на съдилищата. Общото за всички изложени по-долу

предложения е взаимосвързаността им за постигане на крайната цел-реформиране на системата в името на по-добро правосъдие и справедливост. Необходимата за системата промяна е невъзможна без взаимодействие с другите две власти.

➤ **Предложения за законодателни изменения, касаещи състава и конституирането на Висшия съдебен съвет**

Макар настоящата процедура за избор на членове на ВСС от съдийската квота да е открита при сега действащата нормативна уредба, работещите в съдебната система сме наясно, че е сформирана работна група към Министерството на правосъдието за изменения в Закона за съдебната власт, касаещи начина на формиране, структурата и състава на Висшия съдебен съвет, поради което си позволявам изразяване на мнение.

В контекста на излагане на разбирането си за развитието и дейността на Висшия съдебен съвет, ще предложа накратко дори само няколко принципни положения, които, както аз, така и голяма част от моите колеги споделяме. Считам за необходимо да го сторя, тъй като настоящата тромавост и неразумна бавност при решаване на проблемите на съдилищата от страна на ВСС, в частност на СК, е резултат от създадена тежка и задълбочаваща се бюрокрация предвид именно настоящия начин на функциониране и структуриране на Съвета. Считам също така за пагубно, че всеки следващ състав на ВСС започва промени или реформи отначало, без да зачита свършеното до момента и добрите практики.

1. Дебатът, дали ВСС да е **постоянно или непостоянно действащ орган** основателно продължава. Има становища и в двете посоки, и то с разумни, и силни аргументи.

Въпрос от компетентността на друга власт е, дали по отношение на структурата на ВСС следва да се извърши промяна занапред, при което ще се наложи не само изменение в ЗСВ, но и в Конституцията на Република България. При такива законодателни промени обаче считам, че съдебната власт следва да е активен участник. Всъщност, голяма част от нас вече сме имали възможността да изразим становища пред Министерство на правосъдието. Поддържам мнението, че в състава на

Съдийската колегия е необходимо мнозинството да бъде от съдии, избрани от съдийската квота, които да бъдат от различни нива, с представителство на цялата страна, доказани професионалисти, запознати с пряката правораздавателна работа и дефицитите при осъществяването ѝ, както съм посочила и в мотивацията си за участие в настоящата процедура.

2. Една от бъдещите промени, които бих отстоявала е свързана с **възможността за отзоваване на избран член** в случаите, когато не е оправдал гласуването му доверие. Т.е. следва да се приеме допълнително основание за предсрочно прекратяване на мандат на избран член на ВСС, което е свързано и с изменение в Конституцията.

3. Считам за необходимо създаването на **механизъм при предсрочно прекратяване на мандат на избран член на ВСС**, напр. поради оставка или смърт, за остатък от срока на мандата, съставът да се запълва автоматично от онзи следващ кандидат, събрал най-много гласове след 6-те избрани и встъпили от съдийската квота. Така не биха се налагали нови избори в законно установения мандат на ВСС. Това предложение е свързано и с гаранцията, че ВСС ще изпълнява законно вменените му задължения и не би съществувал проблем с кворума за провеждане на заседания. Създаването на подобна възможност изисква обаче отново изменение в Конституцията на РБ и в ЗСВ. Изменение, за което биха си стрували усилията.

4. Както споменах по-горе, считам, че между съставите на ВСС следва да има **приемственост**. Макар да звучи революционно, напълно е възможно мандатът на членовете на съответните колегии да не изтича едновременно (по подобие на формирането на Конституционния съд). Считам, че е необходимо да се обмислят сериозно плюсовете на едно такова изменение в законодателната уредба, защото при сегашното положение всеки нов състав на ВСС приема, че е самодостатъчен и съдебната реформа започва от него. Приемствеността би гарантирала продължаване на политиките и следване на приоритетите, заложили от всеки предходен такъв.

I. Основни приоритети и конкретни дейности на ВСС

Сред най-важните приоритети на новия състав на ВСС, които следват от натрупаните проблеми, по мое виждане, са следните: възстановяване на доверието и авторитета на съдебната власт; кадровата обезпеченост на всички съдилища; натовареността на съдилищата и съдиите; въпросите с конкурсите и атестирането; предизвикателствата пред системата след закриване на специализираните съдилища и прокуратури; продължаване на отворения дебат за съдебната карта; развитие на електронното правосъдие; разтоварване на съдиите от административни задължения, бюджет, съдебна администрация.

➤ **Доверието в съдебната власт. Възможности на Висшия съдебен съвет във връзка с функциите му по отстояване на независимостта.**

На първо място, бих искала да отбележа, че на Висшия съдебен съвет е отредена конституционно значима роля, ангажираща го с отговорността да осигурява и отстоява независимостта на съдебната власт, да я представлява, да взема кадрови и административни решения като определя състава и организацията на работа на съдилищата, респ. прокуратурата и следствените органи, обезпечава финансово и технически дейността им, но без да се намесва в нейното осъществяване. Натоварен с цялата отговорност да гарантира независима съдебна власт, като я управлява компетентно и адекватно, Висшият съдебен съвет може и трябва да има, и да изразява становище по всеки въпрос, който я касае или по някакъв начин би засегнал, както процеса на правоприлагане, така и този на управление.

От изключително значение е Висшият съдебен съвет да спечели отново доверието и подкрепата на работещите в съдебната система, както и на обществото като цяло чрез професионализъм, прозрачност, отчетност на дейността си, за да бъде легитимен и представителен орган на съдебната власт.

Необходимо е да се установи и като гарант за нейната **независимост**. В тази насока е необходимо да бъдат положени усилия още от конституиране на новия състав. Правомощията на ВСС и в частност на Съдийската колегия, са ясно разписани в ЗСВ, но все още, въпреки приетата комуникационна стратегия и правила, липсва успешно

провеждане. Намирам за недопустим всякакъв натиск извън съдебната система или вътрешен такъв, поради което ВСС трябва да изгради ясен механизъм за незабавна реакция за защита независимостта на всеки отделен съдия и съда като институция, често подлагана на неоправдани критики. При подобни ситуации е необходимо да се получава незабавен отговор, защото ненавременният такъв губи своя смисъл и води до демотивация на съдиите вместо да усещат подкрепа и защита от кадровия орган. Държавническият подход пък изисква от членовете на ВСС да реагират, като най-висшият административен орган на съдебната власт, винаги, когато определени действия или изразени некоректни становища създават опасност или направо подкопават авторитета на съда. Считам, че в отговор на нападки на съдия или дейността на съдебната система, в частност- на съдилищата, декларациите са твърде недостатъчен и неактуален начин на комуникация. **Необходим е нов подход, постоянно присъствие от страна на ВСС в публичното пространство с ясни послания към обществото, дори в случаите, когато отговорът е неудобен за съдебната власт.**

Считам за задължително и провеждането на активен диалог с останалите държавни власти при отстояване на независимостта. Този диалог е наложителен изключително много по отношение на необходимите и спешни за съдебната система законодателни изменения. Именно, защото считам, че съдебната власт следва да заявява позицията си като една от трите власти в държавата, ВСС е длъжен да изразява ясна и открита позиция или становище по всички важни за нея теми. В този смисъл отделям внимание в настоящата концепция на предложения, които бих поставила на обсъждане във ВСС, с адресат законодателната власт. Така разбирам и взаимодействието между властите. Не всяка квота и всеки член на ВСС да търси контакти с партии и отделни народни представители, а като власт да заяви проблемите и да очаква, и изисква от законодателя решение, когато то е необходимо. По същия начин следва да комуникира с министъра на правосъдието, когато определен въпрос, вкл. законодателно предложение зависи от неговите действия по внасянето му в Парламента. Пак в този ред на мисли, насочих по-горе вниманието към изключително важния въпрос за приоритизиране на целите и задачите, които ВСС следва да структурира ежегодно. Този план за действие на Съвета, в частност- такъв следва да има и Съдийската колегия, е

необходимо да се отчита в края на всяка година пред магистратите- какво е свършено, какво не е свършено и защо, в какви срокове ще бъде осъществено.

Ето защо, макар и лишен от законодателна инициатива, считам, че Висшият съдебен съвет следва да е активен при всяко едно изменение на закон, касаещ структурата на съдебната власт, дейността ѝ, администрирането ѝ и най-вече процеса на правоприлагане. Намирам за необходимо в администрацията на ВСС да има нарочна длъжност и служител, който да следи проектите за законодателни изменения, да координира взаимодействието между ВСС и Министерството на правосъдието, ВСС и Народното събрание, за да се осигури възможност за навременна реакция, участие на представители на Съвета в работни групи, от които има смисъл, в заседания на Правната комисия към НС при обсъждане на конкретни законопроекти. Това е един от начините за **активно легитимно взаимодействие със законодателя.**

Активен диалог е абсолютно задължителен и с професионалните сдружения, които разполагат с необходимия капацитет, ясна визия за развитие на съдебната система, конкретни предложения за законодателни изменения, както и за разрешаване на конкретни проблеми. Диалог е необходим и задължителен, и с НПО, и с гражданското общество. Усилията на всички трябва да бъдат насочени към разбиране и зачитане независимостта на съдебната власт и отделните съдии, както и върховенството на закона.

За съжаление, през последните години оценката към съдебната система продължава да бъде критично ниска. Необходимо е обществото да разбира какво реално върши съда, при това на достъпен и разбираем език. Продължавам да твърдя, че във времето се извървя много път и са постигнати реални положителни резултати в системата, но не е намерен правилният подход и начин, за да се обяснят разбираемо на обществото. Убедена съм, че необходимостта от насочване на усилията от страна на колективния орган ВСС към повишаване на общественото доверие не е отпаднала. Отговорността за успех в тази насока е, както лична, така и солидарна – на всички нас. Ето защо считам, че е необходима генерална промяна при комуникацията на ВСС с медиите. В тази връзка, освен че следва да се засили активната роля на говорителя на ВСС или да

се разпределят темите, по които следва да се говори постоянно, между различни членове на ВСС, в частност- на СК, ВСС следва да разполага с добре подготвен експертен екип. Щетите обаче от досегашното мълчание на ВСС са видими не само за магистратската общност и се търпят, както от съдиите, така и от органите на съдебна власт.

При приемането на становища по важни законопроекти или други въпроси, ВСС често демонстрира самодостатъчност да изразява такива, без да е проучил дори мнението на съдиите. Това е така, защото според мен, липсва както механизъм, така и път за бърза и нормална комуникация. Проблем, който следва да бъде отстранен. За да се позовават членовете на ВСС на мнение на съдиите, следва да се осигури нормална възможност за изразяването им.

➤ Конкурсни процедури

Поради липсата на кадрова политика на Съдийската колегия на ВСС, всички нива на общите съдилища /от районно до ВКС/ са пред кадрови колапс. Свободните съдийски щатове, за които бяха обявени, но не бе приключен нито един конкурс за повишаване в длъжност, доведе до изключително спорни практики и напрежение между отделните нива на съдилищата. Приключването на конкурсните процедури са извън всякакви разумни срокове и доведоха до задълбочаване на проблемите в съдилищата, но въпреки това никакви конкретни мерки не бяха предприети.

Централизираните конкурсни процедури отчитам като изключително слабо решение за съдебната система. Безспорно е, че възприетият ред за провеждане на конкурси за повишаване следва да бъде изоставен, като бъде предвидена нова процедура, която да осигурява възможност магистратите да бъдат повишени при спазване на обективни критерии в разумен срок.

Конкретното ми виждане за част от решенията, започва с ежегодно провеждане на конкурси за повишаване в длъжност и децентрализацията им.

Разработени са редица предложения в тази насока, с които съм запозната и които заслужават внимание. Те са изпратени и на министъра на правосъдието по повод предприетото изменение на Закона за

съдебната власт. Считам, че съществува консенсус в по-голямата част от съдийската общност по въпроса за начина на провеждането им. Само ще спомена най-общо, че съществува съгласие **общите събрания на съотв. отделение/колегия по съответната материя (в по-горния съд) да избират комисия, която да класира в низходящ ред, според заложените критерии, всички кандидати за повишение от по-долния в съответния по-горен съд.** Предложенията на помощните комисии да подлежат на обсъждане и приемане с тайно гласуване от общото събрание на съдиите от съответното отделение/колегия на съда. Решението на общото събрание на отделението/колегията да се изпраща на СК на ВСС, която по закон взема решението за повишаване. Разбира се, възможността за обжалване пред съд се запазва. На това най-общо изложено предложение има различни варианти по детайлите, които подлежат на широко обсъждане.

По този начин, **командиrowането** наистина ще стане изключение и ще се налага само при продължително отсъствие на съдия. Командиrowането се превърна в псевдоизрастване, заместващо конкурсите, продължаващо понякога над 10 години. За да се избегнат упреците спрямо административните ръководители относно необективни критерии за командиrowане или възможност за друго кадрово решение, е необходимо този въпрос да се решава от Общото събрание на съдиите от съответното отделение/колегия. По този начин се разширяват правомощията на общите събрания на съдиите и самоуправлението в съдилищата като се гарантира, че както конкурсите, така и изборът при командиrowане ще бъдат открити, по обективни критерии и предвидими. Нещо задължително, което считам, че следва да се посочи във връзка с обективността е, че съдиите от по-горната инстанция имат реален поглед над работата на съдиите от по-долната инстанция и най-обективно биха могли да оценят професионалните качества на колегите.

Конкурсите за първоначално назначаване да бъдат само и единствено за **районно ниво**, за да се гарантира кариерното израстване и да се минимизира демотивацията на районните съдии.

Намирам за необходимо да се **оптимизират** и конкурсите за преместване на равна по степен длъжност и в по-нисък по степен орган на съдебна власт, каквито житейски ситуации са налице.

Намирам за необходимо да се оптимизират и конкурсите за преместване на равна по степен длъжност и в по-нисък по степен орган на съдебна власт, каквито житейски ситуации са налице.

➤ Процедура по атестиране на съдиите

Проблеми и напрежение в системата създава и атестирането на съдиите. Около 95 % от съдиите са с оценка „много добра“ като всички се стремят към максималния брой точки и възразяват срещу оценката, приета от СК. Отдавна се поставя въпросът за необходимостта от точки и цялата процедура по „точкуване“ при атестирането. Нима не е по-достойно да се опише слабостта, която комисията констатира в работата на един магистрат, а той, ако желае може да възрази така, както се прави и в момента. В отговор на това възражение, комисията или СК да остави или поправи констатацията с ясно изявление, а не както е в момента- по неясна преценка дава или отнема точки. В никоя европейска държава или поне в много малко, работата на съдиите се изразява в точки. В тази връзка считам, че следва да се открие в спешен порядък дебат за преразглеждане на критериите за атестиране, така че да е възможно най-вярна и обективна преценката за притежаваните професионални и нравствени качества. Ако мнозинството съдии счита обаче, че точки или оценки следва да останат, то със сигурност критериите и отразяването им по формулярите следва да претърпят промяна. Въпросът следва да бъде поставен за обсъждане като се взаимстват добри практики от други европейски страни с подобни съдебни системи и доказано отразено уважение към съдиите им при оценяване на професионалните и лични, в т.ч. нравствени, качества. Преди да се открие обсъждане обаче следва да се направи бърз анализ на положителните и отрицателни страни на досегашната практика по атестиране, за да се запази всичко онова, което е добро и работещо.

Считам също, че не е удачно решение в Комисията по атестирането и конкурсите към СК на ВСС да участват съдии, и то с едногодишен мандат. Практиката показва, че няма желаещи съдии, които да попълнят състава на КАК, поради което същата и към настоящия момент функционира в непълен такъв. Ако атестационната процедура се прецизира и промени в посочения по-горе смисъл, необходимост от КАК, от която и към момента няма особена полза в този ѝ вид, и при непълен състав, няма да има. Би могла да се сформира единствено администрация,

която с оглед бързина след получаване на атестациите от ПАК да ги подготвя за внасяне в СК. Ако подготвените преписки, постъпили от помощните атестационни комисии, се внасят с кратък, но съдържателен експертен доклад директно в СК, биха се избегнали личностни противопоставяния, предварителен сговор за определен резултат и на практика безсмислените дебати в КАК, пренесени с още по-голяма сила в СК. Тази процедура, разбира се, е възможна, при приемането на нормални по-опростени формуляри и разумни критерии за атестиране (без вътрешни противоречия и бюрократски подход). При положение, че ПАК подпомага на практика извършването на атестациите, а СК на ВСС, според законовите си задължения, атестира, възниква въпроса за полезността от КАК.

По този начин ще се преосмисли или ще се преустанови и практиката на Комисията по атестирането и конкурсите за връщане на Помощните атестационни комисии, понякога нееднократно, на атестационните формуляри поради „пропуски или неясноти“. А ако се запази досегашният ред, следва да се обърне внимание, че съставът на КАК разполага с цялата документация, необходима за атестирането на съответния съдия и би могла да извършва работата си пълноценно като коригира, ако прецени, че се налага, съответните констатации. Помощните атестационни комисии само подпомагат дейността на КАК, а връщането за „корекции“ в самите формуляри само забавя и без това изключително бавния процес на атестиране. Всъщност, това връщане обратно в ПАК, за всички е ясно, че е печелено на време за СК, поради невъзможността да се задълбочи в процеса по атестиране и да прегледа качествено всяка преписка, както и сама да си извлече необходимите данни, без да обременява допълнително съдиите, чиято пряка работа не е свързана нито с административната дейност на съдилищата, нито са подпомагащ ВСС орган, а е свързана единствено с прякото правораздаване, с неговите бързина и качество. Като висш администратор на дейността на съдиите и съдилищата, ВСС следва да се старае да осигурява нормални условия за осъществяване на същинските служебни задължения на съдиите- бързо и качествено правораздаване, в т.ч. да ги разтоварва от несвойствени задачи, а не да ги натоварва с допълнителни такива.

➤ **Натовареност**

Спешно предприемане на решения за поне частична равномерна натовареност на съдилищата по нива, в т.ч. **чрез законодателни изменения**. Решаването на този въпрос изисква цялостна концепция и конкретни последователни действия, съвсем не в кратък срок. Редица предложения могат да бъдат изготвени в тази насока но полезността, всеобхватността и устойчивостта занапред на всяко от тях следва да бъде подложено на внимателен анализ и обсъждане.

Настоящият състав на СК предприе изпълнението на проект, касаещ равномерното разпределяне на определен вид дела-заповедното производство между всички районни съдилища. Считам, че по този въпрос следва да има приемственост и се довърши идеята за разпределяне на заповедните производства между районните съдии в България, като се предприемат действия обаче за разрешаване и на въпроса с начина на администриране на тези производства. За целта следва да се консолидират изцяло експертните мнения на съдиите преди да се пристъпи към предложения за законодателни изменения. Все с цел решаване на въпроса с натовареността на съдилищата, бих продължила работа за развитие на темите за медиацията и за насърчаване на инициативи за извънсъдебното разрешаване на спорове. Предложения за законодателни изменения могат да бъдат предложени в редица закони и производства, но както посочих и по-горе, всяко от тях следва да бъде подложено на внимателен анализ и обсъждане.

Поддържам и становището, че недостатъчно използван резерв за справяне с натовареността са съдебните помощници. Като положителна оценям стъпката на настоящия състав на ВСС по приемане на съвсем нова концепция за съдебните помощници, която следва да се доразвие до предложения за законодателни изменения. Нормативно следва да се уредят правата и задълженията на съдебните помощници, които макар и част от специализираната администрация са висококвалифицирани кадри с юридическо образование, от чиито възможности съдилищата все още не се възползват пълноценно. Промяната по отношение на техните права и задължения считам, че следва да е в насока създаване на възможност за извършване на самостоятелни действия по администриране на делата /на първо време/ в определена фаза на процеса и с определена отговорност. И за предприемането на промени във функциите, правата и задълженията на съдебните помощници следва да се проведе широко обсъждане след магистратите. Не на последно място следва да се посочи, че подобен подход е приложен в редица европейски страни като България би могла да взаймства добри практики. Специално внимание към

института на съдебния помощник е обърнато в докладите на Европейската комисия за ефективност на правосъдието/СЕРЕЈ/, които съдържат раздел и отчетност по отношение на съдебните помощници в държавите-членки, в редица материали на ЕМСС, в доклад на Световната банка, включващ и анализ на ролята на съдебните помощници, със съществуването и дейността на Е.У.Р. /European Union of Rechtspfleger/ и International Union of Judicial Officers /ИИО/, в Становището на Консултативния съвет на европейските съдии /КЕСЕ/ / №22, от 20-то пленарно заседание, проведено в периода 06-08 ноември 2019г., гр.Страсбург, Франция и др.

Целта на подобна промяна в статута, ролята и функциите на съдебния помощник е създаването на ефективен институт на съдебния помощник в помощ и под контрола на съдията, за да се разтовари последният от несвойствени административни задължения и се съсредоточи над качеството на правораздавателната дейност.

Все с цел решаване на проблема с натовареността на съдиите бих настоявала пред ВСС разглеждане на възможностите, при пълно взаимодействие със законодателната власт, за законодателни изменения по повод Решение № 7 от 30.06.2020 година, постановено по конституционно дело № 11/2019 година на Конституционния съд на Република България.

Не на последно място, само ще отбележа, че не споделям досегашния начин на работа на СК на ВСС по отношение на решаване на въпроса с натовареността чрез преместване на свободни щатове от съд в съд без налични обективни критерии, както и само въз основа на данните за съответната година. Не споделям и безсмисленото преместване на единични съдийски щатове от малки съдилища в мегаструктури, при което освен създаване на проблем за малкия съд, със сигурност не се даде разрешение на проблема на големия. Проблеми са налице и в съдилищата, които останаха само с един съдия /районните съдилища в гр. Трън, гр. Ивайловград и гр. Омуртаг/, тъй като при обективна невъзможност и продължителното му отсъствие се преустановява работата на съда. Процедурите по чл. 194, ал. 1 от ЗСВ също изискват анализ, защото у съдиите се създава впечатление, че същите се откриват за конкретен съдия, без необходимия анализ на натовареността на съда, от които се взема съдийския щат. Напоследък за откриването на

тези процедури административният ръководител на съда, на който се съкращава щата, разбира от медиите, което също не намирам за практика, която трябва да продължи. Не съм в състояние да изброя всички неразбираеми за съдиите практики на СК, но такава бе прибързаното решение през 2021 година да не се открият конкурси за младши съдии в окръжните съдилища в страната, с изкл. на СГС, което доведе до крайно негативни резултати, пряко засягащи правораздавателната дейност на съдилищата и невъзможността от сформирание на въззивни състави. Моделът за справяне с проблема „натовареност“ следва да е гъвкав във всяко отношение, за да отговаря бързо на нуждите на съдилищата.

Продължавам да твърдя, че решаваща роля при отчитане степента на натовареност на отделните органи на съдебна власт има **отчитането на статистиката**. На този проблем е необходимо да се обърне специално внимание и най-вече по отношение начина на образуване на дела, за да има единна изходна база при вземане на конкретните решения, свързани с натовареността. Видовете дела са конкретно изброени в Правилника за администрацията в съдилищата, поради което и при образуването им не следва да се отчита разнородна практика, поради което и намирам за необходимо да се осъществява ефективен контрол за тяхното спазване, за да се отстрани този проблем.

Натовареността на съдиите, считано от 01.01.2022 година се отчита чрез ЕИСС, а преди това чрез СИНС и ПОНС. Обвързването на натовареността на съответния орган на съдебна власт с определянето на допълнителното материално стимулиране доведе през 2021 година до т.нар. „**категоризация**“ на съдилищата и прокуратурите, която създаде изключително напрежение. Предложената от СК на ВСС и приета от Пленума категоризация на съдилищата буди недоумение. На първо място всички съдилища бяха поставени в по-ниски категории от съответните им прокуратури, като на нито един член от СК на ВСС не направи впечатление факта, че ПК на ВСС въобще не заложи категория „ниско натоварени прокуратури“, което бе безкрайно обидно за съдиите и остави усещане, че трудът им не е оценен. Заложените от КСКНСС критерий /като напр. „**същностни решения**“/ показаха плашещото неразбиране на същността на правораздавателната работа от страна на членовете на СК. Крайният извод от определената от СК на ВСС „степен на натовареност на съдилищата“ бе, че 2/3 от съдилищата /122 на брой/ бяха поставени в категория „ниско натоварени“, с което за пореден път

ВСС създаде изкуствено напрежение и противопоставяне, както между съдилища и прокуратури, така и между самите съдилища. В тази връзка е необходимо изцяло нов подход при определяне степента на натовареност на всеки съд, който да се изгради на база реално заложен и обективни критерии, които да важат за всеки орган на съдебна власт и да бъдат предвидими.

➤ Съдебна карта

Прекрояването на съдебната карта е изключително спорен и наболял проблем, но неизбежен за решаване. Изготвените към настоящия момент анализи за натовареността на съдилищата следва да се използват и допълнят, като се вземат предвид и особеностите при определени съдебните производства, да се анализират и при необходимост да се променят заложените критерии по проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“, който се реализира от два състава на ВСС. Решаващо значение би имало и окончателното преброяване на населението в страната, като данните се очакват в края на 2022 година. Не може да не се отчетат негативните демографски тенденции – намаляването и застаряването на населението, както и обезлюдяване на отделни територии вследствие на ниската раждаемост и миграционните процеси. Известно е, по официални данни, че немалък брой общини не отговарят на изискванията, касаещи минимален брой население /6 000 души/, съгласно чл. 7 от ЗАТУРБ, а техният брой при окончателното преброяване на населението ще нарастне. Необходимостта от ново административно-териториално устройство на страната ще стане наболял проблем, но при наличието на необходимите данни за реална и обективна преценка, както и на заложените към настоящия момент критерии е възможно да се продължат усилията и поднови дебата в съдийската общност и обществото за нова съдебна география като на първо място е гарантиране достъпа до правосъдие на гражданите и в никакъв случай целта не следва да е бюджетни икономии.

Това, което направи настоящият състав на ВСС по отношение на съдебната карта считам като добро начало за дебат. Събрани са почти всички необходими данни (които следва да се актуализират), всичко извършено до момента от двата Висши съдебни съвети, становища

и мнения на изпълнителната, законодателната, местните власти, както и на неправителствения сектор, за да се обсъдят и поставят на дневен ред проблемите на съдебната власт и да се започне така наложителния публичният дебат по въпроса за съдебната карта, който изисква най-напред политическо решение за пътя на която и да е реформа в държавата. Така възприемам и приетия от настоящия ВСС модел за реформа. Той не дава решения (и няма как), а поставя всички въпроси, които са натрупани в системата. Проектът за реформа на съдебната карта, по който работеха последните два ВСС всъщност дадоха единствения шанс до тук на съдебната система да заяви проблемите си пред обществото, с ясното съзнание, отразено в материалите по проекта, че решението за каквато и да е реформа в държавата е от компетентността на законодателната власт, според тяхната визия и воля. Дори един от поставените въпроси да бе взет под внимание, например този за неприключващите конкурси, вече щеше да бъде решен. Затова, както посочих по-горе, е важно членовете на ВСС да имат както разбирането и опита за администриране на системата, така и визия за развитие, с предприемане при необходимост на непопулярни мерки, когато няма друг изход, да нямат притеснения при изразяване на позицията си и следвайки общата си воля, изразена в плана им за развитие, да взаимодействат по този начин с другите власти.

➤ Електронно правосъдие

През 2020 година в почти всички съдилища в страната, с изключение на ВКС, ВАС и административните съдилища, се внедри **Единна информационна система в съдилищата**. Спешността на този процес се наложи поради изтичащите срокове, заложи в реализирания от два състава на ВСС проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“, който се финансира от Европейския социален фонд.

Първоначалното внедряване на ЕИСС в съдилищата доведе до изключителни затруднения за съдиите и съдебните служители и се създаде ненужно напрежение, което се дължеше на липсата на обучение за работа със същата, необмислени функционалности и поредица от лоши решения, дължащи се на непознаване работата на отделните нива на съдилищата. Това от своя страна се отрази и върху пряката

правораздавателна работа. Не се отчете и факта, че в този период на територията на цялата страна бе обявена извънредна противоепидемична обстановка, както и недостатъчната техническа обезпеченост на част от съдилищата. През месец септември 2020 година бе преустановено ползване на ЕИСС в по-голяма част от тях, а впоследствие отново внедрена по апелативни райони. И към настоящия момент съдилищата обработват делата в две деловодни системи /ЕИСС и в старите такива, които са различни в отделните съдилища/.

Не е възможно да се изброят всички практически проблеми, с които се сблъскваме ежедневно, като например невъзможността да се извлече от системата елементарна справка, свързана със статистическите данни в съдилищата, което ни върна в „каменната ера“ – да водим статистика на тетрадки и на ръка, а в същото време да говорим за „електронно правосъдие“. И към настоящия момент не е достигнато ниво на работа, каквото дължим както на работещите в съдилищата, така и на участниците в съдебните производства. Продължава почти ежедневното надграждане и подобряване на функционалностите ѝ, но въпреки трудностите съм категорично на мнение, че не трябва да се преустановява отново работата с ЕИСС, за да се даде възможност на фирмата изпълнител – „Информационно обслужване“ АД-София, на база ежедневно заявяваните от нас проблеми, да я надгради до напълно работеща за съдилищата версия.

Рано или късно, проблемите с недоизградената система ще се преодолеят, но е тревожно, че работата с ЕИСС доведе и до противоречива практика в съдилищата. Най-големият проблем на тази система е, че подчини правото на технологията. Не е допустимо, например, за техническа грешка в съдебен акт, неподписан още от съдията и, подлежащ в обикновения случай на незабавна корекция, да се ползват процесуални процедури за отстраняването им. Не е нормално и в случаите, когато няма техническо решение, съдията да бъде затрудняван да търси начин да „излъже“ програмата, за да си свърши задълженията по Конституция и закон.

Проблем съществува още „на входа“ на електронното правосъдие. Към настоящия момент чрез **Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП)** получилите регистрация участници в съдебните

производства имат отдалечен достъп до електронните дела, но същите не могат да извършват процесуални действия в електронна форма. Съдилищата също не могат да извършват удостоверителни изявления такава форма. Нещо повече, съдилищата и прокуратурите нямат служебен достъп до ЕПЕП. Именно поради липса на функционалности в ЕПЕП е невъзможна активната комуникация в електронна среда между съда и участниците в съдебните производства. Надграждането на тези функционалности би отнело достатъчно дълъг период от време, което би наложило и законодателни изменения в редица закони, но е приоритетна задача за ВСС.

Личното ми виждане е, че в спешен порядък е необходимо да се предприемат редица стъпки за първоначално и частично разрешаване на проблемите, свързани с електронното правосъдие, и възникналата противоречивата съдебна практика. В детайли следва да се обсъдят с лица, притежаващи достатъчно знания и опит в насока електронно управление, каквито лично аз не притежавам, но част от тях са следните:

- абсолютно необходимо е делата освен в електронна форма да се водят и на хартиен носител за един определен в закона преходен период. Това се налага от наличните дефицити за осъществяване на пълноценно електронно правосъдие ;

- необходимост от законодателно установяване на алтернативни способи за използване на информационни системи за комуникация между участниците в съдебните производства и съда – напр. да се въведе като такава и Системата за сигурно електронно връчване на ДА „ЕУ“ в ГПК и НПК, както е в административното производство. Спорен е към настоящия момент въпросът, дали обикновената електронна поща е сигурен канал за комуникация, който би могъл да гарантира сигурност, но е въпрос, който може да бъде разрешен;

- необходимост от унифициране на правилата за електронно връчване във всички процесуални закони;

- законово да се установят всички субекти, които са длъжни да бъдат регистрирани и на които да се връчват книжа в

електронна форма на електронен адрес, което би спестило както кадрови, така и бюджетен ресурс;

- да се определи период, в който всички материали от досъдебните производства следва да бъдат в електронна форма;

- всички регистри, водени в съдилищата, да се автоматизират в ЕИСС и да се водят електронно и редица други, които биха облекчили пряката правораздавателна работа, а биха имали ефект в този преходен период до надграждане на всички функционалности в ЕИСС и в ЕПЕП.

Електронното правосъдие е стратегическа цел на държавата и е необходимо да бъде финализирано във възможно най-кратки срокове. Следва да се отбележи, че Р България е на едно от последните места в Европейски съюз по показател „Използване на цифрови технологии в съдилищата и прокуратурите“ и това трябва да бъде променено.

➤ Бюджет на съдебната власт

Една от гаранциите за независимост на съдебната власт е нейният самостоятелен бюджет, като Висш съдебен съвет е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Консултативният съвет на европейските съдии в Становище № 2/2001/ е обърнал внимание „на нуждата от предоставяне на достатъчни средства на съдилищата, за да могат да функционират в съответствие със стандартите, залегнали в Член 6 от Европейската конвенция за правата на човека“, както и че „финансирането на съдилищата е пряко свързано с въпроса за независимостта на съдиите с оглед на това, че определя условията, при които съдът изпълнява своите функции.“ Отчетено е също, че финансирането на съдилищата е пряко свързано с достъпа до правосъдие и правото на справедлив процес, което се гарантира от необходимостта съдът да разполага с подходящи средства и ресурси, като ВСС трябва да участва активно, както при изготвянето, така при крайното формиране на бюджета на съдебната система.

Проследявайки нарастването на бюджета на съдебната система през последните години прави впечатление, че той

наближава сумата от 1 милиард лева. За 2022 година бюджетът на съдебната власт е почти 978 млн. лева, от които 763 млн. лв. за заплати и осигуровки, т.е. 78 %. Разликата е за издръжка, капиталови разходи, дълготрайни материални активи, нематериални активи и т.н.

Считано от 01.01.2016 година съдилищата начисляват установените с влязъл в сила първоинстанционен съдебен акт всички вземания в полза на бюджета на съдебната власт. С всяка следваща година обаче нарастват и несъбираемите вземания - публични и частни, както и разходите в съдилищата за пряка правораздавателна работа- най-вече за възнаграждения за вещи лица и преводачи, като последните в голямата си част остават за сметка на бюджета. Вземанията на съдебната власт се събират от НАП, ДСИ и ЧСИ. За да се намали до минимум размера на несъбираемите вземания е необходимо да се предприемат конкретни действия, в т.ч. считам за разумно да се проведат срещи с представители на Министерството на финансите и да се сключи споразумение, подобно на сключеното между ВСС и Камарата на частните съдебни изпълнители, с което биха могли да бъдат поети ангажименти от МФ за предприемане на активни действия от страна на НАП за събиране на вземанията на съдебната система; необходимо е и изм. в ГПК, аналогично на това в чл. 18, ал. 1 от Закона за частните съдебни изпълнители, тъй като председателите на съдилищата са в невъзможност да следят всяко едно изпълнително производство и др.

Считам, че е време да се предприемат действия за въвеждане на дълго обсъжданото **програмно бюджетиране** на съдебната власт, което ще доведе и до по-добро разпределение на бюджетния ресурс, до ефикасното му разходване и яснота относно начина на достигане на заложените в програмата цели, които ще имат както стойност, така и времева отчетност.

Като цяло бюджетът на съдебната система следва да е съобразен със заложените стратегически цели, реални реформи и потребности на органите на съдебна власт за нормалното и ефективно протичане на производствата и работните процеси като цяло.

➤ **Трудови възнаграждения на магистратите**

Актуална е към настоящия момент и темата за възнагражденията на съдиите, прокурорите и следователите от различните нива на съдебната система. Разработени са различни модели, но нито един от тях не получи одобрението на магистратската общност. Считам, че е необходим много сериозен професионален дебат, както и експертни становища за начина на формиране на възнагражденията и проучване опита на други държави. Несъмнено следва да се има предвид и възможностите и рамките на бюджета на съдебната власт.

➤ **Съдебна администрация**

За последните две години съдебната администрация бе увеличена с над 150 щата, при това бюджетно обезпечени. При тези факти няма как да претендираме, че съдилищата не разполагат с достатъчно администрация за осигуряване на нормален работен процес и съответно по-качествено изпълнение на задълженията. При тази обезпеченост вече може да се говори за вътрешно разпределение на ресурсите, да се помисли за адекватни на нуждите на съдилищата и развитието им, вкл. дигитализацията, видове длъжности и повишаване на възнаграждението на съдебните служители, както и да се продължи унифицирането на администрацията на съдилищата със сходна численост и натовареност. Макар натовареността на съдилищата да е основен показател при определяне на числеността на администрацията, той не е достатъчен. Следва да се отчита спецификата на делата, понякога характерни само за определен региона, на възможностите за съвместяване на длъжности, на възможностите за наемане на служители и др. Длъжностите на съдебните служители в съдилищата в Р България са определени с Класификатор на длъжностите, към който са създадени и Правила за приложението му. Според мен, от промяна се нуждае, както Класификатора на длъжностите, чиято основа следва да е система за оценката им, така и Правилата за приложението му. Оценяването на длъжностите е систематичен процес за определяне на тяхната относителна стойност или тежест. Въвеждането му дава възможност да се създаде основната рамка, която подкрепя вземането на решения за подреждане на позициите, за определяне на политиката за възнаграждение, за създаване на организационна структура, провеждане на подбор, вземане на решения свързани с кариерното развитие и др. Съществуват различни методи за оценяване на длъжностите, като е време да се избере най-подходящия за съдебната система и се предприемат действия в тази насока. Наред с това, следва да се премахнат някои от длъжностите, паразитно съществуващи от миналото, като на тяхно място

се въведат нови видове необходими такива (без да се увеличава броя), както в съдилищата, така и в администрацията на ВСС.

В заключение отново ще посоча, че настоящата концепция не е изчерпателна и извън нея остават още редица предложения и детайли от пътя на промяната, която бих искала да подпомогна с опит и усилия. Проблемите, които засегнах са познати на всички съдии. По редица въпроси имаме единомислие, за което смея да твърдя от многобройни срещи и разговори с колеги. Надявам се, че всички разбираме, че само с общи усилия можем да постигнем промяна. Надявам се, че съставът на ВСС, който ще бъде избран ще проявява организирана активност, здрав разум и воля за решаване на проблемите, и то по приоритети. Убедено считам, че свършеното всяка година трябва да бъде отчитано и обсъждано пред и със съдиите, независимо, че все още няма въведен механизъм за годишна отчетност. В случай, че съдиите ми гласуват доверие, като член на Висшия съдебен съвет ще положа максимални усилия всичко онова, което магистратската общност, в тази част и самата аз, отчита като порочна дейност или практика, да бъде преустановено.

/М. Тянкова/